

Sygn. akt IX Ca 1164/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Jacek Barczewski
Protokolant:	pracownik sądowy Natalia Kruczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa A. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Giżycku z dnia

27 października 2016 r., sygn. akt I C 686/15,

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach II i V - co do powódki A. Z. w ten sposób, że:

- w punkcie V zasądza od pozwanego na rzecz powódki A. Z., ponad kwotę zasądzoną w punkcie I, dodatkowo kwotę 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 6 lipca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części;

- zasądzoną w punkcie II od pozwanego na rzecz powódki A. Z. kwotę 1.943 zł tytułem zwrotu kosztów procesu podwyższa do kwoty 3.991,90 zł (trzy tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt jeden złotych dziewięćdziesiąt groszy);

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.099,71 zł (jeden tysiąc dziewięćdziesiąt dziewięć złotych siedemdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Jacek Barczewski

Sygn. akt IX Ca 1164/16

UZASADNIENIE

Powódka A. Z. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 35.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 4 lipca 2015r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci ojca W. Z..

W uzasadnieniu wskazała, że pozwany jako ubezpieczyciel jest odpowiedzialny za skutki wypadku komunikacyjnego z dnia 15 kwietnia 2015 r., w którym śmierć poniósł jej ojciec W. Z.. Zdarzenie to było dla powódki traumatyczne, nie tylko z uwagi na śmierć ojca, ale również dlatego, że wiązało się z koniecznością zapewnienia opieki nad niepełnosprawną, niezdolną do samodzielnej egzystencji matką. Nadto powódka domagała się zasądzenia od pozwanego kwoty 16.387,37 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i wystawienia nagrobka.

Powód małoletni P. S., reprezentowany przez matkę A. Z., wniosł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci dziadka W. Z. wraz z odsetkami i kosztami procesu.

W uzasadnieniu powołał tożsamą podstawę odpowiedzialności pozwanego, co powódka A. Z.. Powód podkreślił, że z dziadkiem łączyła go silna więź emocjonalna, a zmarły obecny był w życiu powoda od samego początku. W tej sytuacji śmierć dziadka stanowiła dla powoda ciężkie i traumatyczne przeżycie.

Pozwany (...) SA w W. wniosł oddalenie powództw.

W uzasadnieniu potwierdził, że wypłacił powódce A. Z. kwotę 570 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, ale jednocześnie zakwestionował co do zasady swoją odpowiedzialność za zdarzenie, jakie miało miejsce w dniu 15.04.2015 r. Pozwany wskazał bowiem, że toczy się jeszcze postępowanie karne mające ustalić osobę winną doprowadzenia do wypadku, a to oznacza, że nie została ustalona odpowiedzialność kierującego pojazdem ubezpieczonym w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. Nadto pozwany zakwestionował wysokości kwot dochodzonych przez powodów.

Wyrokiem z dnia 27 października 2016 r. Sąd Rejonowy w Giżycku zasądził od pozwanego (...) SA w W. na rzecz powódki A. Z. kwotę 27.487,37 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 04.07.2015r. do dnia zapłaty. Zasądził od pozwanego na rzecz powódki A. Z. kwotę 1.943 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda P. S. kwotę 8.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 04.07.2015r. do dnia zapłaty. Zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda P. S. kwotę 717,66 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. W pozostałym zakresie powództwa oddalił.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15.04.2015 r. na drodze wojewódzkiej nr (...), pomiędzy miejscowościami S. i S. kierujący samochodem osobowym m-ki F. (...) stracił panowanie nad kierownicą i uderzył w stojącą przyczepę m-ki A. (...). W następstwie zderzenia śmierć na miejscu poniósł pasażer samochodu m-ki F. (...) – W. Z..

W dacie wypadku sprawca był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego w (...) SA w W..

Powódka A. Z. poniosła wydatki, związane z pogrzebem ojca oraz wystawieniem grobowca w łącznej kwocie 20.857,37 zł, w tym: 3.137,38 zł – koszt pogrzebu, 300 zł koszt pogrzebu, 270 zł koszt wieńca, 1.349,99 zł koszt stypy i 15.800 zł koszt grobowca. Ubezpieczyciel wypłacił powódce A. Z. kwotę 570 zł tytułem zwrotu części kosztów pogrzebu W. Z.. Ponadto powódka otrzymała kwotę 4.000 zł zasiłku pogrzebowego.

Powódka A. Z. w chwili zdarzenia miała 38 lat i od lat nie zamieszkiwała wraz z rodzicami. Relacje pomiędzy powódką, a ojcem były poprawne, charakterystyczne dla dorosłej i samodzielnej córki z ojcem – każde miało swój obszar życiowy, było świadome swoich wad i zalet, podobnie jak wad i zalet drugiej strony. Powódka spotykała się z ojcem, który był dla niej wsparciem, przede wszystkim w sferze materialno-finansowej. Z ojcem łączyło ją też zamilowanie do książek. Śmierć ojca wywołała u powódki cierpienie psychiczne (smutek, żal, nasilenie poziomu drażliwości i napięcia).

W pierwszych miesiącach po śmierci ojca wystąpiły u powódki trudności ze snem, które ustąpiły po około dwóch miesiącach.

Powód P. S. w chwili śmierci W. Z. miał 8 lat. Nie mieszkał z dziadkiem, ale odwiedzał go, spędzając czas na oglądaniu filmów. Po otrzymaniu informacji o śmierci dziadka powód zareagował bardzo intensywnie, a trudność z radzeniem sobie z nową sytuacją trwała jeszcze przez 2-3 miesiące. Sama śmierć dziadka wywołała u małoletniego cierpienie psychiczne objawiające się smutkiem, żalem, wybuchami złości, nasileniem poziomu drażliwości i napięcia. Najtrudniejszą jednak dla małoletniego była zmiana funkcjonowania, wynikająca z konieczności sprawowania opieki przez matkę A. Z. nad babcią i związane z tym ograniczenia zaspokajania potrzeb małoletniego (spędzania czasu z mamą, rówieśnikami, wyjazdy na wakacje, swobodne gospodarowanie czasem w swoim domu)

W ocenie Sądu Rejonowego odpowiedzialność pozwanego co do zasady nie była po wydaniu wyroku sądu karnego przez niego kwestionowana. Określając wysokość odpowiedniego zadośćuczynienia należnego powodom Sąd wziął pod uwagę ciepłe relacje łączące powodów ze zmarłym, fakt, że zmarły stanowił dla powodów nie tylko opokę finansową, ale przede wszystkim psychologiczną, traumę po śmierci poszkodowanego, zmianę w życiu powódki związaną z koniecznością przejęcia obowiązków ojca dotyczących chorej matki powódki. Uwzględniając powyższe okoliczności Sąd Rejonowy uznał, że kwotą adekwatną do rozmiaru cierpienia i krzywd, których doznała powódka wskutek zdarzenia z 15.04.2015r. jest 20.000 zł, a dla powoda kwota 8.000 zł. Sąd uwzględnił także częściowo koszty pogrzebu i wystawienia nagrobka w wysokości 7.487,37 zł. O odsetkach ustawowych orzekł mając na względzie datę zgłoszenia roszczenia ubezpieczycielowi. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją powódka w zakresie oddalającym jej powództwo co do kwoty 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia i orzeczenia o kosztach procesu na jej rzecz.

Powódka zarzuciła wyrokowi naruszenie prawa materialnego: art. 446 § 4 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na błędnej ocenie rozmiaru krzywdy i cierpienia powódki na skutek śmierci ojca i nieuwzględnienie całokształtu negatywnych następstw wypadku, skutkujące rażącym zaniżeniem wysokości zadośćuczynienia oraz pominięcie kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia i zasądzenie kwoty o nieodczuwalnej wartości ekonomicznej.

Wskazując na powyższy zarzut powódka wniosła o zmianę wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki A. Z. kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 6 lipca 2015r., przy czym od dnia 1 stycznia 2016r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty oraz kosztami procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Na wstępie należy wskazać, iż uprawnienia w zakresie ustalania wysokości należnego zadośćuczynienia sądu odwoławczego są ograniczone. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 1970 r. (III PRN 39/70, OSNC 1971/3/53) wyraził bowiem słuszny pogląd, iż określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji, Sąd drugiej instancji może je zaś korygować wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy mających na to wpływ jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie. Podobne wnioski wynikają z analizy późniejszych orzeczeń Sądu Najwyższego, które przyjmują, że zarzut zawyżenia (zaniżenia) wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony w instancji odwoławczej tylko wówczas, gdyby nie zostały uwzględnione wszystkie okoliczności istotne dla ustalenia tej wysokości, chyba że wymiar zadośćuczynienia byłby rażąco niewłaściwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., I CKN591/97).

W ocenie Sądu Okręgowego dowody przeprowadzone w niniejszej sprawie przed Sądem Rejonowym wskazują, że wysokość zadośćuczynienia ustalona przez Sąd I instancji jest niewspółmiernie nieodpowiednia i rażąco zaniżona, biorąc pod uwagę całokształt następstw śmierci ojca powódki.

Podzielić należy zarzut skarżącej naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 446 § 4 k.c., który odnosi się do przyjęcia nieodpowiedniej kwoty zadośćuczynienia. Z przepisu tego wynika, że Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Kompensacie na podstawie tego przepisu podlega krzywda, która stanowi niemajątkowy skutek naruszenia dóbr osobistych, wywołany śmiercią osoby najbliższej. Uszczerbek ten może polegać przede wszystkim na cierpieniach psychicznych wywołanych śmiercią osoby bliskiej. Kompensata majątkowa ma na celu przewyciężenie przykrych doznań pokrzywdzonego. Przejawia się ona nie tylko w uznaniu wyrokiem sądowym jego krzywdy lecz przede wszystkim w przyznaniu świadczenia pieniężnego, które umożliwi pełniejsze zaspokojenie potrzeb i pragnień pokrzywdzonego. Zadośćuczynienie powinno być określone na poziomie odpowiednim. Nie ma ono zatem funkcji w pełni kompensacyjnej. Wynika to z trudności uchwycenia stopnia uszczerbku mającego przede wszystkim charakter cierpienia psychicznego. Ustalając jego wysokość należy kierować się całokształtem okoliczności sprawy.

Uwzględniając obowiązek Sądu wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, który wynika z art. 233 § 1 k.p.c., należy stwierdzić, iż Sąd Rejonowy w niedostateczny sposób uwzględnił te wszystkie istotne okoliczności wpływające na wysokość uszczerbku powódki związanego ze śmiercią ojca, a w konsekwencji nieprawidłowo określił odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia.

Nie ulega wątpliwości, iż w wyniku śmierci ojca powódki, doszło do zerwania szczególnej więzi rodzinnej, która łączyła powódkę z ojcem. Naruszenie tej więzi wywołało u powódki ból, cierpienie i poczucie krzywdy. Powódka nie mieszkała wprawdzie z ojcem, ale bardzo często go odwiedzała. Ojciec powódki wspierał ją materialnie i psychicznie. Gdy przebywał w szpitalu powódka odwiedzała go codziennie. Gdy jej matka przebywała w szpitalu powódka z synem zamieszkała z ojcem. Wspólnie gotowali obiady, mieli przyjęte swoje codzienne zwyczaje, powódka była zapewniana o możliwości powrotu do domu w razie trudności.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w tym w szczególności dowód z opinii biegłego psychologa i przesłuchania powódki wskazują na dalekoidące następstwa śmierci ojca w życiu powódki. W pierwszych miesiącach po śmierci ojca cierpienia powódki były duże. Powódka do dnia dzisiejszego odczuwa stratę ojca, nie może w pełni pogodzić się z jego śmiercią. Konieczność przeorganizowania swojego życia, zwiększonej opieki nad matką, dodatkowo zwiększają obciążenie psychiczne powódki związane z utratą ojca.

Wszystkie wskazane okoliczności oraz stopień ich natężenia pozwalają na przyjęcie, że stopień uszczerbku powódki wywołany śmiercią ojca był wyższy niż przyjął to Sąd Rejonowy, tym samym również zwiększeniu powinna ulec suma zadośćuczynienia, która w ocenie Sądu Okręgowego powinna wynieść łącznie 30.000 zł. Dlatego Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok i podwyższył zasądzoną na rzecz powódki kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia o dodatkową kwotę 10.000 zł z ustawowymi odsetkami od 6 lipca 2015r., zgodnie z żądaniem apelacji. W pozostałym zakresie oddalił powództwo i apelację jako niezasadne.

Konsekwencją zmiany wyroku co do roszczenia głównego była zmiana orzeczenia o kosztach procesu o których Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Ponieważ powódka wygrała ostatecznie sprawę w pierwszej instancji w 72,95% i poniosła koszty procesu w wysokości 6.819,60 zł, pozwany powinien zwrócić jej kwotę 4.974,89 zł, natomiast powódka powinna zwrócić pozwanemu kwotę 982,99 zł uwzględniając, iż pozwany poniósł koszty procesu w wysokości 3.634 zł. Wzajemna kompensacja obu świadczeń prowadziła do zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 3.991,90 zł.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu w postępowaniu odwoławczym Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., stosunkowo je rozdzielając. W postępowaniu apelacyjnym powódka wygrała sprawę w 66,66 % ponosząc kwotę 2.550 zł tytułem kosztów. Natomiast koszty procesu po stronie pozwanej wyniosły 1.800 zł. Tym samym powódka powinna zwrócić pozwanemu kwotę 600,12 zł, a pozwany powódce kwotę 1.699,83 zł. Wzajemna kompensacja obu kwot prowadziła ostatecznie do zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powódki kwoty 1.099,71 zł.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Jacek Barczewski